

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๕๐

เรื่องพิจารณาที่ ๒๘/๒๕๔๘

วันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

ระหว่าง { นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง
พรรคธรรมมาธิปไตย ผู้ถูกร้อง

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคธรรมมาธิปไตย

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคธรรมมาธิปไตยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคธรรมมาธิปไตยไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๔๖ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบการแจ้งรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ แล้วพบว่า พรรคธรรมมาธิปไตยแจ้งรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ แจ้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๘ พร้อมหนังสือชี้แจงเหตุผลยอมรับว่า เป็นความบกพร่องของกรรมการบริหารพรรคที่ไม่รอบคอบ สำนักงานคณะกรรมการ

การเลือกตั้งพิจารณากรณีดังกล่าวพรรคชัมมาธิปไตยมีระยะเวลาดำเนินการในการตรวจสอบการแจ้ง ๆ อีก ๒ วัน เพราะว่าพรรคชัมมาธิปไตยยื่นรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี ปฏิทินตามมาตรา ๖๒ ในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงเห็นว่าพรรคชัมมาธิปไตยแจ้งรายงานการ ดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี ๒๕๔๔ ไม่เป็นไปตามที่มาตรา ๓๕ กำหนด สำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งเสนอข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในคราวประชุม ครั้งที่ ๑๑๔/๒๕๔๕ (๒๘) วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ซึ่งมีมติว่า เห็นควรให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องขอให้คณะตุลาการ รัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชัมมาธิปไตย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อกำหนด คณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๑๘ และให้โอกาส พรรคชัมมาธิปไตย ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ

พรรคชัมมาธิปไตย ผู้ถูกร้อง ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๐ สรุปได้ว่า พรรคชัมมาธิปไตยได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี ๒๕๔๔ ต่อเจ้าหน้าที่ของ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ โดยทำเป็นหนังสือของพรรค เลขที่ ช.ช.ต. ๒๘/๒๕๔๕ เรื่อง แบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ชื่อพรรคชัมมาธิปไตย และที่ ช.ช.ต. ๒๕/๒๕๔๕ เรื่อง แบบรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ รวม ๒ ฉบับ โดยนายคำผุ นาโคช่าง รองเลขาธิการพรรค เป็นผู้นำส่ง และได้พบนายพิชญ ไม่ทราบชื่อสกุล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง อยู่ในบังคับบัญชาและปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผู้ร้องเป็นผู้รับเอกสารดังกล่าวและลงตราประทับ ประจำวันที่หน้าแรกของเอกสารทั้งปึก แล้วส่งคืนสำเนาให้ผู้ร้องทันทีและไม่ได้ทักท้วงแต่อย่างใด ผู้ร้องจึงเชื่อโดยสุจริตว่าได้ส่งเอกสารครบถ้วนทั้งหมดตามที่ได้เตรียมมา แต่ต่อมาผู้ร้องตรวจสอบ พบว่า เอกสารไม่ครบถ้วนมีบางส่วนขาดหายไป จึงได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบในภายหลังผู้ร้องเห็นว่า เรื่องนี้เป็นการรับ-ส่งเอกสารบกพร่องเท่านั้น หากใช่เป็นการไม่แจ้งรายงานประจำปีแต่อย่างใด และความผิดพลาดบกพร่องดังกล่าวถือว่าเป็นเหตุจากความประมาทเลินเล่อ ปราศจากความรอบคอบ ของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ตรวจนับจำนวนหน้าและจำนวนเรื่องให้เรียบร้อย ก่อนจะลงรับ เป็นการละเลยต่อ

ระเบียบงานสารบรรณอันเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะพึงปฏิบัติ หากพบว่า ไม่ครบถ้วนหรือขาดเอกสารหลักฐานใด ๆ ต้องให้คำแนะนำที่ทักท้วงและต้องรีบสรุปนำเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองในที่สุด หน่วยงานของผู้ร้องเป็นองค์กรของรัฐจึงต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด กรณีที่กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องได้ส่งรายงานการดำเนินงานประจำปีต่อผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๘ พร้อมหนังสือพรรค ที่ ช.ช.ต. ๓๐/๒๕๔๘ นั้น จะเห็นได้ว่าหนังสือดังกล่าวเป็นหนังสือที่หัวหน้าพรรคทำขึ้นเพื่อนำส่งเอกสารรายงานในส่วนที่ขาดตกบกพร่องในการนำส่งรายงานครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๘ เท่านั้น หากใช่เป็นการจัดทำขึ้นใหม่และส่งใหม่แต่อย่างใดโดยเนื้อหาของหนังสือฉบับนี้ระบุแสดงเจตนาแจ้งชัดว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อนำส่งเอกสารรายงานในส่วนที่ขาดตกบกพร่องจากการส่งครั้งแรกให้ครบถ้วน การอ้างว่า ผู้ถูกร้องได้ส่งเอกสารครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๘ และมีเวลาตรวจสอบเหลืออีก ๒ วัน คือ วันที่ ๓๐ และ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๘ นั้น ผู้ร้องมิได้นำข้อเท็จจริงทั้งหมดมากล่าว แต่เป็นการอ้างข้อเท็จจริงเพียงบางส่วนเมื่อผู้ถูกร้องนำส่งเอกสารเพิ่มเติมกลับกล่าวอ้างเอาความผิดตามคำร้องมาเป็นเหตุในคดีนี้ โดยไม่อาจถือว่าผู้ถูกร้องส่งรายงานตามแบบ ท.พ. ๘ เกินเวลาที่กฎหมายกำหนด เพราะเป็นการนำส่งส่วนที่ขาดตกบกพร่อง ไม่ใช่การแจ้งหลังสิ้นกำหนด ผู้ถูกร้องจึงไม่ได้ทำผิดกฎหมายตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่อย่างใดและไม่มีเหตุตามกฎหมายใดที่จะอ้างเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรค หรือหัวหน้าพรรคต้องรับผิดชอบตามคำร้อง

กรณีที่ผู้ร้องอ้างว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเหตุแห่งคดีนี้ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ และได้ยื่นคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ นั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่าไม่เป็นความจริง ผู้ร้องทราบเหตุแห่งคดีนี้ในเวลาก่อนหน้านั้นแล้วกว่า ๕ เดือน หรือ ๑๕๐ วัน การที่ผู้ร้องทราบเหตุแห่งคดีมาแล้วกว่า ๕ เดือน แต่นำมาร้องในเวลาเกินกว่า ๑๕ วัน คดีจึงขาดอายุความ ประกอบกับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ ก็ไม่มีข้อความปรากฏในมาตราใด ๆ ว่า ให้ผู้ร้องนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาถือปฏิบัติ ผู้ร้องไม่มีอำนาจใดที่สามารถนำคดีนี้มาร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ยกคำร้องของผู้ร้องและให้ผู้ร้องชำระค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีแก่ผู้ถูกร้องเป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท และให้ผู้ร้องเพิกถอนคำสั่งใด ๆ ที่แจ้งให้พรรคปฏิบัติหลังจากได้ร้องเป็นคดีนี้ทั้งสิ้น

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบ ผู้ร้องยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ซึ่งแจ้งเพิ่มเติมต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้โทรศัพท์แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ส่งรายงานตามแบบ ท.พ. ๘ ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ไม่ได้แจ้งเพื่อให้ผู้ถูกร้องจัดส่งเอกสารเพิ่มเติมแต่อย่างใด ประกอบกับผู้ถูกร้องได้มีหนังสือขอขยายเวลาแจ้งการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี ๒๕๔๘ ต่อผู้ร้อง โดยยอมรับว่าเป็นความบกพร่องของนายคำผุ นาโคช่าง ที่ไม่ได้ดำเนินการอย่างรอบคอบ ส่วนกรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เป็นความบกพร่องของเจ้าหน้าที่รับเอกสารของผู้ร้องที่ไม่ตรวจรับให้เรียบร้อย ซึ่งจากการตรวจสอบหนังสือที่นายพิษณุ หรือนายบารมี อินวรรณรับจากผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ปรากฏว่าเป็นหนังสือที่ ช.ช.ต. ๒๕/๒๕๔๕ เรื่องแบบรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคธรรมาธิปไตย แต่ไม่ปรากฏหนังสือที่ ช.ช.ต. ๒๘/๒๕๔๕ เรื่องแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ ตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจพบว่า พรรคธรรมาธิปไตยแจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเกินระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นความผิดตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงนำเรื่องดังกล่าวเสนอนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่ในขณะนั้น พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ นายทะเบียนพรรคการเมือง ได้ลาออกจากตำแหน่ง จึงไม่มีผู้มีอำนาจดำเนินการในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้สรุปข้อเท็จจริงดังกล่าวเสนอ นายทะเบียนพรรคการเมืองคนใหม่ คือ นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ เพื่อนำเรื่องดังกล่าวเข้าพิจารณาในที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติเห็นควรให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อให้ยุบพรรคธรรมาธิปไตยตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคธรรมาธิปไตย ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับทราบเหตุแห่งการยุบพรรค

ในส่วนของอำนาจในการยื่นคำร้องของผู้ร้องนั้น ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ เรื่องให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไปเพื่อให้พรรคการเมืองยังคงสภาพอยู่ต่อไปได้ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า บรรดาการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือเมื่อมีปัญหาว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าผู้ถูกร้องแจ้งรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เกินระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำสั่งยุบพรรคสมาชิกไปโดย ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง คำร้องนี้จึงดำเนินการไปโดยถูกต้องและอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและภายใต้บังคับของกฎหมาย

คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้มีการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ขึ้นไว้ ให้ใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ โดยให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เป็นศาลรัฐธรรมนูญและให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ โดยบรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป คดีนี้จึงอยู่ในอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นสมควรวินิจฉัยก่อนว่าจะนำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้บังคับกับคดีนี้

เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ วรรคสาม บัญญัติว่าในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ยังมีได้ตราขึ้นใช้บังคับให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงใช้บังคับต่อไปจนกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับ และแม้ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ ขึ้นใช้บังคับ โดยบทบัญญัติมาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ก็ตาม แต่บทบัญญัติมาตรา ๒ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้ง ๒ ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป แต่เรื่องที่พิจารณาในคดีนี้เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๙ และคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องดังกล่าวในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ก่อนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งสองฉบับมีผลใช้บังคับและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๖๕ เป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับใช้อยู่ในขณะที่ผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงต้องใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ใช้บังคับกับคดีนี้

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคธัมมาธิปไตย ผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) เนื่องจากไม่ดำเนินการตามมาตรา ๓๕ หรือไม่

เห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้กำหนดวิธีการรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระบบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ยกเว้นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับถึงวันสิ้นปีปฏิทิน ปรากฏว่าพรรคธรรมมาธิปไตย ยื่นรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๙ ถือว่า พรรคธรรมมาธิปไตย ผู้ถูกร้อง ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๕ เพราะเป็นการยื่นเกินเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ต้องยื่นภายในเดือนมีนาคมของทุกปี กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคธรรมมาธิปไตย ผู้ถูกร้องได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) ที่หัวหน้าพรรคธรรมมาธิปไตยยื่นคำชี้แจงว่า ได้จัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรค เพื่อยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง พร้อมรายงานการใช้จ่ายเงินต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๙ เวลา ๑๙.๕๕ นาฬิกา แต่เจ้าหน้าที่ของผู้ร้องโทรศัพท์แจ้งว่าพรรคธรรมมาธิปไตยไม่ได้ส่งแบบรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมือง จึงได้นำส่งส่วนที่ผิดหลงเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๙ จะถือว่าพรรคส่งรายงานการดำเนินงานของพรรคเกินเวลาที่กำหนดหาได้ไม่ เพราะไม่ใช่การส่งใหม่ แต่เป็นการนำส่งส่วนที่ผิดหลงหรือบกพร่องจึงต้องถือว่าเป็นการส่งที่ต่อเนื่องเป็นอันเดียวกันกับการส่งครั้งก่อนที่เกิดความบกพร่องในการรับ-ส่ง เอกสารนั้น เห็นว่าพรรคธรรมมาธิปไตย ได้มีหนังสือที่ ร.ร.ต. ๓๐/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๙ ขอยกเวลาแจ้งจัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรค ในรอบปี ๒๕๔๘ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ยอมรับว่านายคำผุ นาคอซ้าง รองเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องได้นำหลักฐานใบส่งหนังสือไปให้เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงทราบว่าหนังสือที่ ร.ร.ต. ๒๘/๒๕๔๙ เรื่องจัดทำแบบรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ ยังไม่ได้ส่ง คงส่งแต่เฉพาะรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามหนังสือที่ ร.ร.ต. ๒๘/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๙ เท่านั้น เป็นความบกพร่องของนายคำผุ นาคอซ้าง ที่ไม่ได้ดำเนินการอย่างรอบคอบและรีบร้อนที่จะออกจากอาคารศรีจุลทรัพย์ พรรคธรรมมาธิปไตยไม่ได้มีเจตนาที่จะไม่ส่งแบบ

รายงานการดำเนินการพรรคการเมืองในรอบปี ๒๕๔๘ ข้อเท็จจริงฟังได้เป็นยุติว่าพรรคธรรมมาธิปไตย ส่งรายงานการดำเนินการของพรรคเกินเวลาที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งหัวหน้าพรรคธรรมมาธิปไตย สามารถจัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้แล้วเสร็จตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ถึง ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๙ และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบในวันใดก็ได้ภายใน เวลาไม่เกินวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๙ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้ง เตือนและจัดทำเมื่อใกล้จะครบเวลาที่กฎหมายกำหนด ข้ออ้างดังกล่าวของผู้ถูกร้องจึงฟังไม่ขึ้น

สำหรับที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คำร้องของผู้ร้องยื่นเกินกำหนดเวลาสิบห้าวันตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง นั้น เห็นว่า วันที่ ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง คือวันที่ผู้ร้องได้พิจารณาและเห็นชอบให้ยื่นคำร้องต่อ ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งคดีนี้ได้แก่วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ เมื่อผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ จึงอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าวันตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ข้ออ้าง ของผู้ถูกร้องจึงฟังไม่ขึ้น

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคธรรมมาธิปไตย ผู้ถูกร้อง

หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ